

Goljat 0 – David 0

Internet-aktivisti Aaron Swartzin itsemurha tammikuun alkupuolella on esimerkki tapauksesta, jossa skandaaliuutiseen kiteytyy kokonainen vyyhti johtolankoja. Ne purkautuvat pienestä kosketuksesta.

Vasta 26-vuotias Swartz oli legenda jo elässään. Hän oli osallistunut useiden tärkeiden innovaatioiden kehittämiseen niin ohjelmoinnissa (RSS, Markdown) kuin nettiä ohjaavassa sääntelyssä (Creative Commons -lisenssit, työ W3C-konsortiossa). Swartz oli myös perustanut useita yrityksiä, joista yhden (Reddit) myynti takasi hänelle taloudellisen riippumattomuuden. Aktivistina Swartz nousi merkittävään rooliin kaadettaessa SOPA-lainsäädäntöhanketta, joka olisi käytännössä antanut vapaat kädet netin sensurointiin. Kaiken ohessa hän tuki monia tiedon vapauden kampanjoita kuten Wiki-Leaksiä ja Wikipediaa.

Swartz toteutti monia käytännöllisiä tempauksia tiedon vapauttamiseksi. Yhdysvalloissa oikeuskäytäntö nojaa usein ennakkotapauksiin, joiden kuvaukset ovat arkistosta saatavissa 8 sentin hintaan. Ennakkotapausten arkisto annettiin ilmaiseksi eräiden kirjastojen käyttöön, ja tällaisen kirjaston avulla Swartz ehti ladata ja lahjoittaa ilmaiseen julkiseen käyttöön noin 20 prosenttia arkiston sisällöstä. Myöhemmin kävi ilmi, että FBI oli tutkinut tapausta saadakseen Swartzin syytteeseen. Samankaltainen oli Swartzin kampanja tieteellisten artikkelien vapauttamiseksi JSTOR-arkistosta. Swartz sijoitti langattomassa yhteydessä olevan sylimikron MIT-yliopistolle komeroon. Läppäri latasi JSTORista artikkeleita, jotka Swartzin oli tarkoitus laittaa vapaasti jakoon. JSTOR kuitenkin huomasi artikkelivirran ja katkaisi MIT:ltä yhteyden tietokantaansa.

Sen paremmin JSTOR kuin MIT ei kuitenkaan halunnut syyttää Swartzia rikoksesta. Yksi syy on kenties se, että mitään rikosta ei ehkä tapahtunut. MIT:n verkosta saa vapaasti

ladata JSTORin artikkeleja, ja pyydettyäessä Swartz palautti lataamansa dokumentit. Valistuksen esitaistelijoina esiintyvien JSTORin ja MIT:n maineelle ei myöskään olisi tehnyt hyvää tulla tunnetuiksi tiedon vapauttajan sortajana. Kuten Swartz *Guerilla Open Access* -manifestissa toteaa:

”Pakottaa tutkijat maksamaan kollegoidensa töiden lukemisesta? Skannata kokonaiset kirjastot mutta antaa luku-oikeus vain Googlelle? Tarjota tieteellisiä artikkeleita ensimmäisen maailman yliopistoille, mutta ei globaalin etelän lapsille? Järkyttävää ja mahdotonta hyväksyä [...] Epäoikeudenmukaisten lakien noudattaminen ei tuo oikeutta. On aika astua esiin ja kansalaistottelemattomuuden suuremman perinteen mukaisesti julistaa vastustavamme julkisen omaisuuden yksityistämistä.”¹

Erikoinen yksityiskohta on, että asianomistajat JSTOR ja MIT olivat valmiita luopumaan kanteesta, samoin osavaltio, mutta asiaan tarttui kunnianhimoinen liittovaltion syyttäjä. Koska JSTORista ladattujen lukemattomien dokumenttien laskennallinen arvo oli valtaisa, uhkasi Swartzia jopa kymmenien vuosien vankilatuomio, mikä lähipiiriin mukaan oli yksi syy itsemurhaan. Swartzin jahtaamisen taustalla oli kenties suurempikin tavoite: hänestä piti tehdä varoittava esimerkki muille hakkereille. Swartzin teot eivät ehkä olleet Bradley Manningin mittaluokassa, mutta esikuvana hän kasvoi päivä päivältä.

Miksi sitten Yhdysvaltain liittovaltio haluaa Swartzin kaltaiset tiedon vapauden aktivistit kuriin? Kuka tietää. Näissä salaliittoteorioiden samentamisissa vesissä ei pohjimmaista totuutta ehkä olekaan. Joka tapauksessa yksi syy rajoittaa tiedon vapaata liikkumista on valtioiden halu kasvattaa omaa ”osaamistaan” ja kilpailukykyään muiden kustannuksella. Toinen syy lienee se, että useiden valtioiden etuja määrittelevät käy-

tännössä suuryritykset, joiden taloudelliset kyvyt ja edut ajavat muiden etujen ja kykyjen ohi. Suurpankkien ja finanssilaitosten yhteistyö liittovaltion poliisin kanssa Occupy-liikkeen väkivaltaisessa nujertamisessa on jo tunnettu ja dokumentoitu tosiasia². Kolmas mahdollinen syy on turvallisuus, esimerkiksi terrorismin vastainen sota tai lapsipornon vastustaminen. Kaikki kolme mahdollista syytä on mainittu myös Swartzin tapauksessa.

Tilanteesta tekee kohtuuttoman se, että valtiovalta kohdistaa resurssinsa yksittäiseen aktivistiin, jonka ei pahalla tahdollakaan voi väittää uhanneen kenenkään henkeä tai terveyttä. Toinen cyber-ritari Julian Assange kuvaa tuoreessa keskustelukirjassa *Cypherpunks*³ havainnollisesti valtioiden ja kansalaisten välille repeytyvää digitaalista kuilua. Runsaalla kymmenellä miljoonalla dollarilla voi kaupan hyllyltä ostaa järjestelmän, joka kaappaa ja tallentaa keskikokoisen maan kaiken tietoliikenteen, pysyvästi. Kiusaus on yksinkertaisesti liian suuri ja hinta riittävän halpa, joten todennäköisesti kaikki kynnelle kykenevät valtiot valvovat – varmuuden vuoksi – kaikkea liikennettä: nettiä, matkapuhelimia ja mielellään vielä luottokorttitietojakin. Assange kysyy:

”Kun katsoo tätä vallan tasapainoa, jossa toisella puolella sisäpiiriläiset tietävät jokaisen luottokorttistoksen koko maailmassa, ja toisella puolella ihmisillä on käytössään Googlen haku, jolla blogeista ja muualta voi hakea kommentteja, miltä näyttää?”

Tere Vaden

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 Ks. <http://pastebin.com/cefxMVAy>.
- 2 Ks. esim. <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/dec/29/fbi-coordinated-crackdown-occupy>
- 3 Julian Assange, *Cypherpunks*. OR Books, London 2012.